

Asia: VN/650/2022

Lausuntopyyntö toimeentulotukilain uudistamiseen liittyvästä hallituksen esityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oulun kaupungin hyvinvointipalvelut esittää lausuntonaan seuraavaa:

PERUSTOIMEENTULOTUEN RAHOITUSVASTUU (27 F §)

Esityksessä perustoimeentulotuen 50 prosentin rahoitusvastuu ollaan jättämässä kokonaisuudessaan kuntien vastuulle. Oulun kaupunki on samaa mieltä Kuntaliiton näkemyksen kanssa rahoitusvastuusta. Oulun kaupunki vastustaa rahoitusvastuun jättämistä kunnille ja edellyttää lakiesityksen muuttamista tältä osin. Kunnilla ei ole sote-uudistuksen jälkeen ja ennen työllisyydenhoidon siirtoa kuntien vastuulle, minkäänlaisia suorita vaikutusmahdollisuuksia ja tosiasiallisia lakisääteisiä tehtäviä, joilla se voi vaikuttaa omien kuntalaistensa toimeentulotuen tarpeeseen. TE2024-uudistusta koskeva lainsäädäntö on vasta lausunnolla ja sen voimaantulo on epävarmaa. Oulun kaupunki vaatii, että näiden toisistaan erillään tehtyjen, yhteensä vajaan miljardin rahoitusvastuiden, taloudellisia vaikutuksia kuntatalouteen ja yksittäiseen kuntaan tulee tarkastella yhdessä ja samanaikaisesti. Oulun kaupunki katsoo, että perustoimeentulotuen rahoitusvastuu tulee siirtää kokonaisuudessaan valtiolle.

TOIMEENTULOTUKIASIAN VALTAKUNNALLINEN JA ALUEELLINEN NEUVOTTELUKUNTA (5 §, 27 §)

Oulun kaupunki suhtautuu myönteisesti sekä alueellisen että valtakunnallisen neuvottelukunnan perustamiseen. Neuvottelukuntien avulla voidaan linjata, seurata ja arvioida valtakunnallista ja alueellista palveluverkon toimintaa yhteistyötä kehittäen. Sekä valtakunnallisessa että alueellisissa neuvottelukunnissa tulee olla kattavasti myös kunnan ja hyvinvointialueen edustajia. Yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden välillä jatkuu tiiviinä myös hyvinvointialueille siirtymisen jälkeen mm kunnille jäävien elinkeino- ja työllisyyspalveluiden, asumispalveluiden, sivistys- ja kulttuuripalveluiden osalta.

PERUSTOIMEENTULOTUKI (7 §, 8 §, 9 §)

Perustoimeentulotuen osalta Oulun kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen.

8 §: Jatkossakin ehkäisevän toimeentulotuen perusteena tulee olla päätös perustoimeentulotuesta laskelmineen, jotta taloudellisen tuen tarve ja viimesijaisuusperiaate toteutuvat. Ehdotetussa muodossa säännös voisi johtaa kiireellisten toimeentulotuen hakemusten määrän merkittävään kasvuun kunnissa/hyvinvointialueilla, mikä olisi epätarkoituksenmukaista ja vaatisi merkittävästi lisäresursseja.

10 A § TOIMINTARAHA JA MATKAKORVAUS

Oulun kaupunki kannattaa toimintarahaa ja matkakorvauksen säännöksen kumoamista toimeentulotukilaista ja sen siirtämistä kuntouttavan työtoiminnan lainsäädäntöön.

ALENNETTU PERUSOSA 10 §, MENETTELYTAPA 14 D-F §

Oulun kaupungin näkemyksen mukaan perusosan alentamista koskeva sääntely on kokonaisuutena hankalasti hahmotettavissa sen jakaantuessa 10 § ja 14 f § kohtiin.

Sosiaalityön käytännön näkökulmasta ehdotetut muutokset yksinkertaistavat ja yhtenäistävät tilanteita: Kela laittaa asiakkaalle tiedon perusosan alentamista koskevissa tilanteissa ja asiakasta kehoitetaan ottamaan yhteyttä kuntaan ja samaan aikaan Kelalta tulee tietoa asiakkaan tilanteesta myös kuntaan. Tosiasiassa näin on jo menetelty, mutta lakiin kirjaaminen vahvistaa menettelyä. Jatkossa kaikkien asiakkaiden kohdalla toimitaan saman sosiaalihuollon prosessin mukaan ja palveluita/tukea arvioidaan sosiaalihuoltolain 36 §:n mukaisesti.

14 § osalta Oulun kaupungin hyvinvointipalvelut haluaa tuoda esille huolensa siitä, että onko perusosan alentamista koskevalla menettelyllä tosiasiassa toivottuja vaikutuksia asiakkaiden tilanteessa? Asiakkaiden yksilölliset tilanteet tulee edelleen huomioida ja huomioida erityisesti heikoimmassa asemassa olevan asiakkaan elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Lain velvoittavuus on tässä asiassa nähdäksemme hyvä asia, mutta systemaattista ja rangaistuksenomaista perusosan alentamista ja palvelutarpeen arvioinnin käyttöä tulisi kuitenkin pystyä välttämään, jotta sosiaalihuoltolain periaatteet ja lain henki voisivat toteutua. Monialainen, henkilökohtainen palvelu on mielestämme tärkeä lähtökohta asiakkaiden tavoittamiseksi (sosiaalihuoltolaki 41 § ja toimeentulotukilaki 14 §).

Tiedoksiantovelvollisuuden suhteen esitämme, että lainsäädäntöön tarkennettaisiin kunnan oma-aloitteista ilmoitusvelvollisuutta koskevia tilanteita ja yhdyimme tältä osin Kuntaliiton lausuntoon 14 f § osalta. Epäselväksi jää, miten Kelan tulee toimia, jos asiakas ei esimerkiksi saavu palvelutarpeen arviointiin toistuvista yhteydenottoyrityksistä huolimatta tai asiakasta ei tavoiteta.

11 §

11 § 1 mom. kohta 6) – viittaa väärään pykälään. 8 §:ssä säädetään nyt ehkäisevästä toimeentulotuesta.

15 § LAUSUNTO

Ehdotetun 15 §:n nojalla jää epäselväksi, koskeeko sosiaalihuollon lausunnon antaminen ainoastaan oma-aloitteista lausunnon luovuttamista Kelalle, vai voiko sosiaalihuollon viranomainen myös Kelan pyynnöstä antaa lausunnon ja luovuttaa siten salassa pidettäviä asiakastietoja Kelalle. Yhdymme Kuntaliiton näkemykseen siitä, mihin tiedonantoperusteeseen lausunnon antaminen perustuu.

Lausunnon antaminen menettelynä on raskas ja pidämme riskinä sitä, että suullisesti annettu lausunto voidaan kirjata eri tavoin kuin sosiaalihuollon ammattilainen on sen tarkoittanut.

Pidämme toisaalta hyvänä asiana sitä, että tietoja voi antaa suullisesti asiakkaan luvalla perustoimeentulotuen hakemuksen päätöksentekoa varten, koska se nopeuttaa asiakkaan asian käsittelyä. Käytännössä kunta ja Kela tekee koko ajan yhteistyötä jo tällä hetkellä, ja sosiaalihuollon ammattilaiset antavat tarvittaessa näkemyksen asiakkaan perustoimeentulotuen tarpeesta Kelalle. Mikäli salassa pidettävien asiakastietojen antamisen mahdollisuus tai velvoite antaa tietoja vastoin asiakkaan suostumusta tai suostumuksen puuttuessa on lainsäätäjän tarkoitus, siitä pitäisi säätää lailla selkeästi. Nyt jää epäselväksi, milloin on kyseessä lausunnon antaminen, tietojen antaminen, päätösten tiedoksi antaminen (ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen päätöksen antaminen) ja mikä lain kohta oikeuttaa tai velvoittaa näiden tietojen antamisen.

Pidämme hyvänä asiana sitä, että Kela joutuu huomioimaan kunnan viranomaisen näkemyksen päätöksenteossaan ja perustelemaan päätöksensä myös näiltä osin ja sosiaalihuollon näkemyksille tulee enemmän painoarvoa.

LUKU 3 A TIETOJEN LUOVUTTAMINEN VIRANOMAISTEN VÄLILLÄ

Oulun kaupunki yhtyy Kuntaliiton lausuntoon. Tietojen luovuttamista koskevien säännösten kokoaminen yhteen on kannatettavaa – mutta ehdotetussa muodossa tehty kokoaminen on epäselvää. Kannatamme Kelan ja hyvinvointialueen yhteisen toimeentulotuen tietovarannon (sosKanta), joka mahdollistaisi samaan asiakastietoon perustuvat ratkaisut ja harkinnan ja näin ollen asiakkaan edun tosiasiallisen sujuvan ja tehokkaan toteutumisen kummankin viranomaisen ratkaisutyössä.

Luku 5, 24 § Muutoksenhaku

Ehdotetusta 24 §:stä puuttuu kokonaan aiemmin 24 §:n sisältynyt 3 momentti.

Sosiaalihuoltolakiin ehdotetut muutokset

Oulun kaupunki ei kannata sosiaalihuoltolain 14 § ehdotettua 3 b – kohtaa ja ehdotetaan sen poistamista. Pidämme tässä muodossa esitettynä muutosta tarpeettomana. Erittymisen ongelmana pidämme perustelutekstissä esitettyjä viittauksia sosiaaliseen luottoon yhtenä taloudellisen tuen muotona. Sosiaalisesta luotosta säädetään erikseen omassa laissaan ja se on toistaiseksi kunnille/hyvinvointialueille vapaaehtoinen palvelu.

Ikonen Eija-Maaret
Oulun kaupunki / Hyvinvointipalvelut